

MÚZEUMI ÓRA

Régészet 14-18 éves korosztály számára

A RÓMAI KORTÓL AZ ÁRPÁD-KORIG

„Felgyő 85. lelőhely (Kettőshalmi-dűlő) régészeti kutatásainak eredményei”

„A szentesi múzeum 110 éve – múzeumtörténeti kiállítás”

Tananyagbővítés, kulcs- és alapkompenciák fejlesztése, identitás erősítés

FOGALMI ÁTTEKINTÉS:

A **történelem** az emberi múlt eseményeinek összessége, mint tudomány az emberiség múltjának tudományos ismerete. A történelemtudomány három fő kérdése: Mi történt? Miért történt? Hogyan történt? Az emberi múlt eseményeire vonatkozó ismeretünk a tudományos kutatások segítségével állandóan gyarapszik. Ezt a munkát a **történészek** végzik. A történészek kutatásaik során az írott forrásokra támaszkodnak, ezek közé soroljuk a régi korokból fennmaradt bármilyen szöveget, de az egykori történetírók műveit is. A **történettudomány** a megvalósult, pontosabban az eddig megismert emberi történet leírása. Elnevezése a latin eredetű Historia+Graphis=történet+írás, történelem+írás szóból származik. A történetírók és a történészek művelik. A **történelem tankönyvek** az emberi történelemmel foglalkoznak, történetírók/történészek írták őket. A különböző korokban keletkezett történelem (tan)könyvek a kor tudományos ismeretét tükrözik. Az **íratlan források** között a tárgyakat és a hagyományokat tartjuk számon. A **régészet** a föld mélyének tárgyi forrásaival foglalkozik, a hagyományok, szokások gyűjtése a **néprajz** feladata.

MIT TUDUNK A TÖRTÉNÉSZEK ÉS A HELYI RÉGÉSZETI KUTATÁSOK EREDMÉNYEIBŐL?

A szarmaták és a népvándorláskor népeinek (gepidák, hunok, avarok) egyik központi területe éppen a mai Szentes környéke volt. Hazánk dunántúli területe Kr.u. az 1. századtól az 5. századig a Római Birodalom része lett. Tőle teljesen eltérő fejlődési utat járt be a Kr. u. az 1. század elején az iráni eredetű nomád szarmaták által meghódított Barbaricumnak nevezett Alföld. A 4. század végére összeomlott a római segítséggel kiépített szarmata védővonal, a Csörsz-árok (Ördög-árok), s a keletről érkező germánok és a nomád népek, a hunok, majd utánuk a birodalmat alapító avarok foglalták el és egyesítették a Kárpát-medencét. Az avar uralmat a Karolingok vezette Frank Birodalom törte meg nyugat felől a 8. század végén. Az avarok földjét az Alföldön a 9. század végén a Kárpát-medencébe érkező magyarok foglalták el. A magyarság Szent István vezetésével 1000-ben keresztény államot alapított itt, s utódai a 11. században kiteljesítették államszervezetét, megszervezték a hétköznapi életet. Munkájuk eredményeként ezer év múltán is itt élünk és boldogulunk – az európai népek közösségének tagjaként – a Kárpát-medencében.

A KIÁLLÍTÁS:

A kistérségben, Felgyő-Kettőshalmi-dűlőben 2004-2005-ben zajló nagyszabású régészeti feltárás eredményeit bemutató kiállítás azonban nem a csillogó aranyakról, vagy az események történetéről szól, hanem a népeletbe, a békés építő munkába, a hétköznapi életbe enged betekintést. A szarmaták mindennapi életét, falujukat, kemencéiket és a rómaiakkal

folytatott kereskedelmüket, divatos ruházatukat, egy avar család házáat és hétköznapjait, valamint a 11. századi magyarok halottas szokásait, temetkezési viseletét ismerhetjük meg.

Tárlatunk tartalmilag szorosan kötődik az iskolai történelem tananyaghoz az általános és középiskolák esetében, valamint a régészeti egyetemi képzéshez, noha a közoktatásban használt tankönyvek igen szűkszavúan beszélnek a Kárpát-medence honfoglalást megelőző történetéről. Így a múzeumi anyag feldolgozásában bár érvényesítjük a tankönyvek szempontjait, elsősorban saját anyagunkra támaszkodva kiegészíteni igyekszünk azt.

KONCEPCIÓ:

Az iskolában feldolgozott és elsajátított ismereteket szeretnénk a múzeumban, a helyi gyűjteményre és kiállításra, valamint az intézményben folyó kutatómunkára alapozva - konkrétan Szentes térségére vonatkozóan - új információkkal bővíteni immár középiskolás korosztály számára. Múzeumi óráink során a kapcsolódás a történelem, a honismeret, az irodalom és a vizuális kultúra tantárgyakhoz komplex módon és automatikusan valósul meg.

HONNAN-HOVA:

Előzetes ismeret és készségfelmérés. A múzeumban folyó régészeti tudományos kutatások eredményei nyomán a kiállításban látottakkal és hallottakkal kiegészítve ismereteiket, a diákok – életkoruknak és előzetes ismereteiknek megfelelően – teljesebb képet kapnak a történelem forrásairól, az egyes tudományterületek munkamódszereiről, a Kárpát-medence magyarság előtti történelmének ezer évéről, valamint a 11. században a Szentes környékén élő magyarok hitvilágáról, hagyományairól. Ismertté válik előttük egy-egy történelmi korban az itt élő közösség mindennapi élete, ezáltal elevenné, személyessé, megélhetővé válik a történelem.

PEDAGÓGIAI CÉLKITŰZÉSÜNK:

Megismertetni a tanulókat a történettudomány forrásaival milyen munkamódszerekkel dolgozik a régész, hogyan éltek a vaskor végétől a középkorig a térség népei, világossá tenni, hogy milyen források (írott, képi) és milyen tárgyi emlékek (leletek) maradtak meg az adott korból. A tárgyakon, írott és képi emlékeken keresztül – sokoldalú forráselemzéssel és információközvetítési eljárással – élményszerűvé tenni az ismeretszerzést. *Az egyes órákon az új ismeretek elmélyítése mellett figyelemmel kell lennünk a megszerzett jártasság ellenőrzésére is.*

RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ SZAKEMBEREK:

- múzeumpedagógus
- muzeológus, régész, restaurátor
- technikus
- gyűjteménykezelő

RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ ESZKÖZÖK:

Technika: PC, projektor, kivetítő, video- és CD lejátszó, magnó, interaktív (PC-re alapozott) ismeretszerzési pont,
Demonstráció: makett, műtárgymásolat, műtárgy
Egyéb segédeszközök: papír, írószer, feladatlap, rekonstrukció, jelmez, puzzle, memória, egyéb játék, „tapogató tárló”, „bontó tárló”, stb.

KÉNYELMI FELSZERELTSÉG:

- ruhatár
- múzeumbolt
- ülőpárnák, hordozható székek (kiállítás)
- asztalok és székek (foglalkoztató)

1. óra:

A TÖRTÉNELEM FORRÁSAI

Ajánlott korosztály: 14-16 év

Időtartam: 45 perc

Az óra felépítése:

Az írott források, anyag, nyelv, szerző, tartalom – *forrásszöveg elemzése*

A hagyományok forrásértéke – *példa közös elemzése megadott szempontok alapján*

Mesélnek a tárgyak, hogyan dolgoznak a régészek? – *kisfilmes/projektoros bemutatás*

Az anyagrögzítése – *különböző feladatsorokkal*

Az ismeretanyag elmélyítése változatos feladatok révén

2. óra:

A SZENTES KÖRNYÉKI SZARMATÁK ÉLETE 1.

Ajánlott korosztály: 14-16 év

Időtartam: 45 perc

Az óra felépítése:

Kik voltak a szarmaták, honnan érkeztek a Kárpát-medencébe? – *képpen, szöveghen*

A nomád szó tartalma – *feladatlapos rögzítés*

Az alföldi szarmaták faluja, lakáskultúrája – *a kiállítás sokoldalú feldolgozása*

A tanult anyag rögzítése – *feladatsorral, PowerPoint/filmi összefoglalóval, tárgyelemzéssel*

Az ismeretanyag elmélyítése változatos feladatok révén

3. óra:

A SZENTES KÖRNYÉKI SZARMATÁK ÉLETE 2.

Ajánlott korosztály: 14-16 év

Időtartam: 45 perc

Az óra felépítése:

A szarmaták életmódja – *a kiállítás sokoldalú feldolgozása*

A római – szarmata kereskedelem – *tárgytípusok, és jelenségek feldolgozása a kiállítás alapján*

A római és a szarmata viselet? – *a kiállított tárgyak és rekonstrukciók feldolgozása összehasonlító elemzéssel*

Szarmata kori viseleti kiegészítők készítése – *gyakorlati feladat megoldása (gyöngyfűzés, ékszerhajlítás)*

Az ismeretanyag elmélyítése – *egyéb feladatsorral, PowerPoint előadás-kiegészítés, tárgyelemzés*

Az ismeretanyag elmélyítése változatos feladatok révén

4. óra:

AZ AVAROK TÖRTÉNETE

Ajánlott korosztály: 14-16 év

Időtartam: 45 perc

Az óra felépítése:

Az avarok eredete, vándorlása, Kárpát-medencei története. Az avarok Szentes környékén – *előadás és feladatlapos feldolgozás*

A táj a Kárpát-medencében a 6-9. században – *szöveg- és kiállítási kép elemzése feladatlappal, puzzle*

Az avarok hadi ereje és fegyverzete - *a kiállítási tárgyak feldolgozása rekonstrukcióban, képpel (PowerPoint), memória játékkal*

A tanult anyag rögzítése – *feladatsorral, hagyományörzők bemutatója-videófilm*
Az ismeretanyag elmélyítése változatos feladatok révén, szituációs játék

5. óra:

AZ AVAROK ÉLETE SZENTES KÖRNYÉKÉN

Ajánlott korosztály: 14-16 év

Időtartam: 45 perc

Az óra felépítése:

Téli szállás – szilárd falu? Hogyan épült az avarok háza? – *demonstráció a kiállításban, forráselemzés*

Miként gazdálkodtak az avarok? – *demonstráció a kiállításban, feladatlap*

A földművelés és a háziipar emlékei – *demonstráció és forráselemzés, tárgyelemzés*

A tanult anyag rögzítése – *feladatsorral és képekkel*

Az ismeretanyag elmélyítése változatos feladatok révén, szituációs játékokkal

6.óra:

A 10-11. SZÁZADI MAGYAROK HALOTTAS SZOKÁSAI

Ajánlott korosztály: 14-16 év

Időtartam: 45 perc

Az óra felépítése:

A magyar honfoglalás és államalapítás – *feladatlapos feldolgozás, zenével, kisfilmmel*

Ősi és keresztény temetkezési és halottas szokások – *kiállításból demonstráció, feladatok révén összehasonlítás, feldolgozás*

A halotti viselet (ruházat, ékszerek, kiegészítők) – *kiállítási demonstráció, forrás-és tárgyelemzés, feladatok*

A tanultak rögzítése – *tablókészítés, memória, puzzle*

Az ismeretanyag elmélyítése változatos feladatok révén, beöltözés, szituációs játék

SZÜKSÉGLETEK VALAMENNYI ÓRÁHOZ:

Személyi:

Részletes tematika, óravázlat kidolgozása;

Ismertető/demonstráció/feladatlap/PowerPoint/filmek/ruhák, öltözetek stb. tervezése, modellezése az iskolák szakos tanárainak bevonásával
Helyi, kistérségi pedagógusok előtti közzététel
Demonstrációs anyagok készítése/készítése
Múzeumi tárgyi anyagok kiválasztása
Múzeumi tárgyi anyagok előkészítése, visszSOROLÁSA
Technika biztosítása
Dokumentálás
Internetes elhelyezés

Dologi:

Foglalkoztató anyagok, segédanyagok, feladatlapok szerkesztése, sokszorosítása, szemléltető képek, makettek, műtárgymásolatok *készítése*, scannelés, nagyítás, laminálás, puzzle-k készítése, pecsételők, ruházatok készítése

Segédeszközök: PC, projektor, DVD-lejátszó, CD-lejátszó, kazettás magnó, diavetítő, TV, acéltábla, asztalok, székek, ülőpárnák,

Technikai háttéreszközök: nyomtató, scannel, spirálozógép és tartozékai, laminológép és tartozékai,

Egyéb eszközök: CD-k, DVD-k, kazetták, felírótablák, fénymásoló papírok, festépatronok, kartonok, védőkesztyűk, pecsétviasz, ollók, ragasztók, színes ceruzák, festékek, filctollak, ecsetek, vizes edények, rajztáblák, gyurma, dossziék, dobozok, parafatáblák, rajzszőgek, rajzlapok, textilek, kapcsok, csipeszek, faanyagok, stb.